

УДК 340.12

КОНТРРЭВАЛЮЦЫЙНАЯ ДУМКА ПЛІНІЁ КАРЭА ДЭ АЛІВЕЙРЫ

канд. юрыд. навук **Д.В. ШЧЭРБІК**
(Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)

Даследуюцца погляды аднаго з найвыбітнейшых контррэвалюцыйных мысліцеляў XX стагоддзя, заснавальніка міжнароднай сеткі арганізацый каталіцкіх традыцыяналістаў “Таварыства абароны Традыцыі, Сям’і, Уласнасці” прафесара Плініё Карэа дэ Алівейры. Коротка апісваюцца асноўныя біяграфічныя факты з жыцця мысліцеля, яго асноўныя палітычныя творы. Асабліва ўвага нададзена яго праграмай кнізе “Рэвалюцыя і контррэвалюцыя”. Аналізуюцца філасофскія падмуркі яго вучэння, раскрываецца ўплыў сацыяльнага вучэння Каталіцкага Касцёла на вучэнне дэ Алівейры аб Рэвалюцыі і Контррэвалюцыі. Даследуюцца асаблівасці разумення такіх важнейшых для яго канцэпцый катэгорый, як “традыцыя”, “уласнасць”, “сям’я”, “парадак”, “рэвалюцыя”, “контррэвалюцыя”, іх узаемасувязь. Асабліва ўвага нададзена аўтарскай канцэпцыі развіцця рэвалюцыйнага працэсу ў заходнім грамадстве ад заняпаду Сярэднявечча да сучаснасці.

Уводзіны. Канец XX – пачатак XXI стагоддзя прайшлі пад знакам пашырэння леваліберальнай ідэі, ідэалогіі правоў чалавека, аднак спробы прымусовага ўнармавання народаў паводле дэмакратычных каштоўнасцей сустракаюць усе большы адпор сярод насельніцтва розных дзяржаваў. Несістэмныя грамадскія і палітычныя групыкі выводзяць людзей на вуліцы пад лозунгамі абароны нацыянальных ды традыцыйных каштоўнасцей. Ігнараванне мэйнстрымавымі медыямі ды акадэмічнай супольнасцю іх поглядаў прыводзіць да ідэйнага разлому грамадства.

Адным з цікавейшых несістэмных грамадскіх рухаў, што дасягнулі міжнароднага маштабу, з’яўляецца сетка арганізацый каталіцкіх традыцыяналістаў “Таварыства абароны Традыцыі, Сям’і, Уласнасці” (The Society for the Defense of Tradition, Family and Property (далей – TFP), якая мае аўтаномныя нацыянальныя аддзелы ў 25 дзяржавах, у тым ліку ў Бразіліі, дзе і было ўпершыню заснавана Бразільскае таварыства TFP, а таксама ў ЗША, Польшчы, Нямеччыне, Італіі, Францыі, Гішпаніі і інш. Таварыства з’яўляецца адным з лідэраў pro-life рушання, арганізатарам такіх масавых грамадскіх мерапрыемстваў, як Маршы ў абарону Жыцця, кампаніі ў абарону Традыцыйнага сужэнства, мерапрыемстваў публічнага выражэння веры (публічныя малітвы ў грамадскіх месцах на знак пратэсту супраць спробаў абмежаваць рэлігійнае жыццё вернікаў толькі прыватнай сферай), акцый супраць знявагі рэлігійных сімвалаў і каштоўнасцей, выданне папулярнай грамадска-палітычнай і рэлігійнай прэсы, літаратуры, распаўсюджванне шматмільённых прапагандысцкіх матэрыялаў, арганізацыя навуковых канферэнцый, моладзевых летнікаў і інш. Вядомай акцыяй Бразільскага TFP быў у 1990 годзе збор больш чым 5 мільёнаў подпісаў у падтрымку незалежнасці Літвы [4].

Асноўная частка. Разгледзім палітычныя погляды вядомага “крыжака XX стагоддзя” [3], заснавальніка і духоўнага кіраўніка TFP, які ён узначальваў ад пачатку стварэння ў 1960 годзе да сваёй смерці ў 1995 годзе, прафесара Плініё Карэа дэ Алівейры.

Плініё Карэа дэ Алівейра нарадзіўся 13 снежня 1908 года ў арыстакратычнай пабожнай каталіцкай сям’і ў Сан-Паўла. Узор продкаў, якія засноўвалі першыя калоніі ў Бразіліі, займалі міністэрскія пасады ў Бразільскай імперыі (яго стрыечны дзед як міністр у 1888 годзе паставіў подпіс пад Залатым актам, які адмяняў у Бразіліі нявольніцтва), заўсёды ўплывалі на дзейнасць і погляды дэ Алівейры. Сярэдняю адукацыю ён атрымаў у езуіцкай акадэміі ў Сан-Луісе, а ў 1926 годзе паступіў паводле сямейнай традыцыі на юрыдычны факультэт універсітэта ў Сан-Паўла.

Яшчэ ў школе ён далучыўся да рэлігійнай Марыянскай кангрэгацыі Сан-Паўла, а ў 1928 годзе стаў сябрам грамадскай ініцыятывы “Каталіцкі Моладзевы Кангрэс”. Там ён вызначыўся як выбітны прамоўца, і ўжо ў 1929 годзе дэ Алівейра заснаваў ва ўніверсітэце адгалінаванне свецкай арганізацыі каталікаў – Каталіцкае дзеянне.

Ва ўмовах левых рэвалюцыйных падзей 30-х гадоў у Бразіліі ў 1933 годзе ён з бласлаўлення і падтрымкі каталіцкіх уладаў са сваімі сябрамі ініцыяваў стварэнне Лігі каталіцкіх выбаршчыкаў і прыняў удзел у выбарах у Канстытуцыйны канвент. Плініё стаў самым маладым кангрэсменам у гісторыі Бразіліі, на здзіўленне ўсіх набраўшы больш галасоў, чым астатнія кандыдаты па ўсёй краіне [2]. Падчас дзейнасці Канвента ён уваходзіў у «каталіцкі блок». Ліга выбаршчыкаў выканала свае задачы, яна дамаглася замацавання ў Канстытуцыі Бразіліі не толькі шэрагу прынцыпаў, якія дэ Алівейра падтрымліваў і ў далейшым: непарушнасць шлюбу, выкладанне рэлігіі ў школах, рэлігійныя паслугі ў войску і вязніцах, але і выбарчае права для духавенства, права на нядзельны адпачынак і інш. [3, с. 46].

Прэамбула Канстытуцыі пачыналася з узгадвання Божага імя, яна давала магчымасць да адкрыцця прыватных універсітэтаў. Даволі хутка дэ Алівейра ўзначаліў кафедру новай і навейшай гісторыі новапаўсталага Папскага каталіцкага ўніверсітэта Сан-Паўла.

З 1929 года ён пачаў друкавацца на старонках каталіцкага штотыднёвага выдання Legionário, а з 1935-га – заняў пасаду дырэктара ў гэтым стаўшым штотыднёвым выданні. На заклік ў “недахопу “літасці” да ворагаў” адказваў, што пазіцыя Legionário – гэта пазіцыя барацьбы, але барацьбы абарончай, а не наступальнай. “Галоўнай мэтай Legionário ёсць фармаванне меркавання тых, каторыя ўжо ёсць католікамі” [3, с. 48]. На старонках газеты дэ Алівейра распачаў ідэйную барацьбу з паслядоўнікамі фашызму, камунізму, лібералізму, а таксама з мадэрнісцкім рухам у самім Касцёле. У 1943 годзе ён напісаў кнігу “У абарону Каталіцкага дзеяння”, якая выклікала сапраўдны раскол у каталіцкім асяроддзі Бразіліі, абазначыўшы два лагеры – каталіцкіх кансерватараў і прагрэсістаў. У 1947 годзе Плініё Карэа дэ Алівейра быў пазбаўлены пасады рэдактара Legionário, але ўжо ў 1951 годзе ўзнікла новае штотыднёвае выданне Catolicismo, з якім ён цесна супрацоўнічаў. З 1968 па 1990 год ён таксама веў калонку ў найбуйнейшай газеце Сан-Паўла “Folha de São Paulo”. Catolicismo атрымаў распаўсюджанне не толькі ў Бразіліі, але і ва ўсёй Лацінскай Амерыцы. Супрацоўнікі выдання, на чале з дэ Алівейрай, распачалі шэраг вандровак для завязвання шматлікіх кантактаў з каталіцкімі і антыкамуністычнымі кругамі. З 1953 года рэдакцыя распачала штогадовы Тыдні даследаванняў, а ў 1961 годзе быў праведзены Кангрэс Catolicismo з прадстаўнікамі з усёй Лацінскай Амерыкі. У выніку да паўсталага ў 1960 годзе на базе рэдакцыі “Бразільскага Таварыства абароны Традыцыі, Сям’і, Прыватнасці” хутка пачалі далучацца аўтаномныя аддзелы з іншых краёў: у 1967 годзе аргентынскія і чылійскія групы, у 1974 годзе TFP з ЗША і інш. У 1980 годзе Нацыянальны савет TFP абвясціў дэ Алівейру пажыццёвым прэзідэнтам.

На працягу свайго жыцця Плініё Карэа дэ Алівейра напісаў 15 кніг і больш за 2500 нарысаў і артыкулаў. Яго працы ўключаюць у сябе: “У абарону Каталіцкага Дзеяння”, “Рэвалюцыя і контррэвалюцыя”, “Касцёл і камуністычная дзяржава: немагчымасць суіснавання”, “Арыстакратыя і аналагічныя традыцыйныя эліты ў Пасланнях Пія XII” і многія іншыя. Найбольш вядомым яго творам стала даследаванне “Рэвалюцыя і контррэвалюцыя”, на ідэях якога і пабудавана дзейнасць шматлікіх актывістаў TFP.

Метадалагічным падмуркам вучэння дэ Алівейры быў тамізм [5], а сферай зацікаўлення была філасофія гісторыі. З тамістычнага ўяўлення пра чалавека як спалучэння духоўнага і цялеснага, яго разуменні і вынікаючай з розуму свабоднасці доктар Плініё выводзіў гісторыю як вынік дзейнасці асоб, а не ўплыву збега матэрыяльных умоў жыцця. “Чалавечая дзейнасць звычайна ажыццяўляецца ў адпаведнасці з бачаннем чалавекам свету, сябе і жыцця. ... рэлігійныя і філасофскія вучэнні пануюць над гісторыяй, а адны з самых дынамічных асноўных фактараў, якія трансфармуюць гісторыю, можна знайсці ў адпаведных адносінах чалавечага духу да філасофіі і рэлігіі” [5]. Матэрыяльнае толькі аказвае ўплыў, але не вызначае бег развіцця.

Мэта існавання чалавека ёсць самаўдасканаленне, развіццё душы, каб стаць падобным да Бога, і рэалізацыя дадзенай мэты можа быць дасягнута выключна праз следаванне Божаю закону. Аднак выкананне свайго прызначэння праз практыкаванне цнотаў ды наказаў Старога ды Новага Запаветаў вядзе і да “фарміравання культурна-палітычнага, грамадскага і эканамічнага парадку ў поўнай згодзе з асноўнымі і вечнымі прынцыпамі натуральнага права”. Грамадства, якое фарміруецца і фарміруе праз выкананне рэлігійных хрысціянскіх нормаў, ёсць хрысціянская цывілізацыя.

Хрысціянская цывілізацыя, паводле дэ Алівейры, цесна звязаная з Каталіцкім Касцёлам, бо нават калі чалавек паводле свайго розуму і быў бы здольны жыць па Божых законах, але ён не здольны на гэта з-за сапсаванасці сваёй прыроды першародным грахам. Для пераадолення чалавечых слабасцей і зла, Хрыстос даў Касцёлу непамыляльную ўладу навучання веры (Magisterium), прычым навучання не толькі рэлігійным нормам, але і маральным праўдам. Толькі асабістая вера і ласка Бога праз Касцёл дапамагаюць чалавеку цалкам усвядоміць і выконваць заповедзі.

Адпаведна, народ, дзяржава могуць прыйсці да трывалага супольнага цнатлівага жыцця, да найбольш спрыяльнай для збаўлення чалавека грамадскай формы – хрысціянскай цывілізацыі – толькі праз вызнанне адзінай праўдзівай веры, якой навучае Касцёл [9, с. 57]. Важнейшае пытанне для любога мыслара, дзе шукаць ідэал грамадскага ладу, у будучыні ці ў мінулым, для аўтара не існуе, бо адказ даюць найбольш вялікія Папы Рымскія. У сваёй аўтабіяграфіі дэ Алівейра прыводзіць словы Льва XIII: “Існаваў калісьці час, калі філасофія Евангелля кіравала дзяржавамі, калі сіла Божая хрысціянскай мудрасці пранікала ў сістэму права, інстытуты і звычаі народаў, усе пласты і справы дзяржавы; калі рэлігія, праз Хрыста ўстаноўленая, займала належнае для сябе становішча, карысталася паўсюль добразычлівацю пануючых і апекай магістратаў, калі паміж вярхамі святарства і дзяржавы квітнела згода і прыязная ўзаемадапамога. У такіх умовах грамадства прыносіла добрыя плады звыш усялякіх спадзёваў, памяць пра якія жыве і будзе жыць, пацверджаная шматлікіх дзейных доказаў, якія ніякія вымыслы іх праціўнікаў не

знішчаць ды не прыглушаць” [5; 10]. Такім чынам, ідэальным увасабленнем хрысціянскай цывілізацыі дэ Алівейра лічыў Сярэднявечча.

Чалавечая натура ўсё ж сапсаваная грахам, таму, паводле дэ Алівейры, замест таго, каб ісці па шляху, паказаным Богам і Касцелам, шляхам суровых абмежаванняў, пакоры і падпарадкавання ўсялякім легітымным іерархіям, людзі спрабуюць знішчыць усё тое, што прызнаюць цяжкім для выканання. З пыхі чалавека нараджаецца бунт супраць любой іерархіі і прагненне роўнасці, а з пачуццёвасці – бессаромнасць і адмаўленне ўсялякіх накладзеных правам абмежаванняў. Разам яны выклікаюць у чалавечым розуме ўсялякія сафізмы, накіраваныя на знішчэнне самога прынцыпа ўлады [5].

Анталагічна бунт супраць парадку караніцца ў душы чалавека [9, с. 68]. Ён можа ўвасобіцца ў палітычных дактрынах, якія пры схільнасці народа да іх прыводзяць да радыкальных зменаў у грамадстве. Але і самі дактрыны часам з’яўляюцца вынікам моцнага ўплыву настрояў грамадства, у якім жыве іх аўтар.

Менавіта адсюль бяруць свае вытокі асноўныя катэгорыі вучэння дэ Алівейры – Парадак, Рэвалюцыя і Контррэвалюцыя. Парадак, паводле аўтара, ёсць не столькі метадычнае і практычнае размяшчэнне рэчаў матэрыяльных, колькі, як вынікае з тамістычнай канцэпцыі, уласцівае размяшчэнне рэчаў паводле іх блізкай ці далёкай фізічнай, метафізічнай, натуральнай і надпрыроднай мэты [5]. Адназначна, ўсё, што выступае супраць Парадку, – Рэвалюцыя, а любыя высілкі, што апісваюць і спрабуюць ліквідаваць Рэвалюцыю – Контррэвалюцыя [5].

У грамадскай сферы, такім чынам, Рэвалюцыя выступае за знішчэнне хрысціянскай цывілізацыі і праяўляецца ў дзвюх формах: духоўнай і фактычнай. Духоўная рэвалюцыя праяўляецца на ўзроўні тэндэнцый, калі адбываюцца змены ў ментальнасці народа, ладзе жыцця, потым дадзеныя тэндэнцыі адлюстроўваюцца ў сферы ідэй, калі на іх аснове фарміруюцца палітычныя дактрыны, і апошні слой рэвалюцыі – гэта гвалтоўныя ці мірныя змены ў сферы права, палітычных і грамадскіх інстытутаў [5; 9, с. 39 – 40].

У гісторыі еўрапейскага грамадства Рэвалюцыя перажыла некалькі хваляў. Паводле традыцыяналісцкай дактрыны, якая бярэ пачатак ад Ж. дэ Мэстра, Даносы Картэса, дэ Алівейра знаходзіць пачаткі Рэвалюцыі ў рухах Рэнесансу і Рэфармацыі. Ментальны заняпад XIV – XV стагоддзяў з яго адмаўленнем хрысціянскага доўгу, прагай штодзённых задавальненняў, фрывольнай куртуазнай культурай, пачаткам прыдворнага кар’ерызму і г.д. скончыўся рэнесансавым антропацэнтрызмам, перамогай візіі чалавека як хцівай, распутнай, скарыне свецкай ды прагматычнай асобы [9, с. 29]. Паводле аўтара, у некаторых краях Еўропы дайшло да адкрытага выступлення супраць Касцёла і яго ролі ў фармаванні і захаванні хрысціянскай цывілізацыі – пратэстантызму, выступу супраць манархічнай, а часам і іерархічнай будовы царквы, за свабоду інтэрпрэтацыі і натуралістычнае тлумачэнне св. Пісьма, адмаўленне Св. Традыцыі. Ужо скарыні прадстаўнікі дадзенай плыні Рэвалюцыі неслі з сабой і ідэі новых плыняў. Знішчэнне абсалютнымі манархамі саслоўных ды мясцовых прывілеяў ды вольнасцяў ужо былі прадвесцамі эгалітарызму, якога патрабавалі пакуль у рэлігійнай сферы пратэстанцкія плыні.

Прынесены Рэфармацыяй секулярызм прыводзіў да фармавання арэлігізму і скептыцызму, ва ўмовах каторых дух Роўнасці быў перанесены ў грамадскую і палітычную сферы і выбухнуў Французскай рэвалюцыяй: “бунт супраць караля адпавядаў бунту супраць Папы; бунт народа супраць шляхты адпавядаў бунту “касцёльнага народа”, вернікаў супраць “арыстакраты” Касцёла, духавенства; абвяшчэнне суверэннасці народа адпавядала кіраванню вернікамі адпаведнымі сектамі” [9, с. 31]. На штыках і ў пляцаках салдатаў Напалеона ідэі палітычнай роўнасці апанавалі Еўропу.

Кожная рэвалюцыйная хваля нясе ў сабе зародкі наступных. Яшчэ пратэстанцкія секты, кшталту Мараўскіх братаў, неслі з сабой пракамуністычныя ідэі. Французская рэвалюцыя спарадзіла камуністычны рух Бабёфа, а потым і Маркса. Яшчэ індустрыялізацыя не вылучыла вялікія натоўпы незадаволеных пралетарыяў, як ідэі ўтапічнага камунізму і анархізму ўжо сфармулявалі свае праграмы [5]. За палітычнай роўнасцю нястрымна і аб’ектыўна вымушана ішла роўнасць маёмасная, за пратэстантызмам – дэізм, і нарэшце атэізм, за дазволам на разводы – свабоднае каханне. Так, на думку дэ Алівейры, у нашы часы нараджаецца наступная хваля – хваля IV Рэвалюцыі, рэвалюцыі культурнай, якую ён заве новым барбарствам.

Вынік ганарлівасці чалавека – нежаданне падпарадкоўвацца, эгалітарызм праяўляецца ў розных аспектах, як у сферы паўстання супраць Бога ці касцёльнай іерархіі, так і ў сферы грамадска-палітычных і міжнародных адносін. Таму, паводле дэ Алівейры, сапраўдны контррэвалюцыянер не можа падтрымліваць такія з’явы сучаснага дзяржаўна-праўнага дыскурсу, як раўнапраўе веравызнанняў, роўнасць палітычных правоў, ліквідацыя натуральнай іерархіі ў грамадстве, знішчэнне пасярэдніцкіх інстытутаў, у першаю чаргу дэвальвацыя традыцыйнай і адзінамагчымай сям’і, абмежаванне ці адчужэнне прыватнай уласнасці, роўнасць у міжнародных адносінах і імкненне да зліцця ўсіх народаў, рас, дзяржаў у адну, роўнасць між рэгіёнамі краіны, “роўнасць паміж дарослымі і моладзю, працадаўцамі і працаўнікамі, настаўнікамі і вучнямі, мужам і жонкай, бацькамі і дзецьмі і г. д.» [9, с. 59 – 62].

Аднак гэта не значыць, што аўтар увогуле адмаўляе роўнасць. Яе ён разумее ў традыцыйным хрысціянскім значэнні – роўнасць асоб павінна вынікаць з самога існавання, быцця чалавека, адсюль вынікае права на жыццё, на годнасць, уласнасць, стварэнне сям’і. З уласцівасцей жа кожнай асобы (тут ён цалкам згодны з Папай Піям XII), такіх як цнота, талент, прыгажосць, сіла, сям’я, традыцыя і г.д., і нараджаецца натуральная няроўнасць, што цалкам адпавядае парадку сусвету [9, с. 63].

Шмат увагі дэ Алівейра надае і Контррэвалюцыі, адзначым толькі яе бескампрамісны характар, татальнасць (немагчымасць кампрамісу з Рэвалюцыяй у адных сферах жыцця і змагання ў іншых), надпрыроднасць, кансерватыўнасць ды традыцыйнасць.

Адно з найважнейшых дзеянняў Контррэвалюцыі, паводле аўтара, – вывучэнне і выяўленне ўсіх адмоўных рыс Рэвалюцыі, каб потым на гэтай аснове праводзіць з ёй барацьбу. Дзеля змагання з адмоўнымі праявамі рэвалюцыйнага працэсу дэ Алівейра стварыў сваю арганізацыю. У яе назве ён замацаваў найбольш значныя каштоўнасці, на якіх, паводле яго думак, грунтуецца хрысціянская цывілізацыя, – “традыцыя”, “сям’я”, “уласнасць” [3, с. 157].

У сваім артыкуле “Традыцыя” дэ Алівейра адзначае: “ТФР не б’яжыць ад праблемаў. Яно адмаўляе гэта. Яно адмаўляе падыход, што традыцыя – гэта толькі мінулае і таму не ўлічваецца ў сучаснасць. Сапраўдная традыцыя, у прынцыпе, ні за мінулае, так сама як і не за сучаснасць. Яна абапіраецца на два прынцыпы: 1) што кожны сапраўдны і жывы парадак рэчаў мае трывалы ўнутраны імпульс да паляпшэння і дасканаласці; 2) што, такім чынам, кожны праўдзівы прагрэс заснаваны не на разбурэнні сувязяў, а на іх умацаванні на шляху да вышняў. Карацей кажучы, традыцыя – гэта сума мінулага і ўкаранёнай у ім сучаснасці” [7]. Зразумела, што адзіная праўдзівая традыцыя для доктара Плініё ёсць каталіцкая, “якая жыве жыццём натуральным і звышнатуральным” [3, с. 158]. Адзіным жа натуральным спрыяльным асяроддзем для пераказвання і развіцця традыцыйных каштоўнасцей з’яўляецца сям’я, якая, як вучыць Касцёл, з’яўляецца “першапачатковай асноўнай клеткай і элементам, што складае супольнасці дзяржавы” [3, с. 158]. Сям’я ж для існавання і развіцця патрабуе матэрыяльнай асновы, якая ёй дасць гарантыю жыцця і свабоды.

Трэцяя Рэвалюцыя якраз і вядзе наступ на ўласнасць, таму ў творчасці дэ Алівейры так шмат прысвечана слоў у яе абарону. Аргументы на карысць недатыкальнасці прыватнай уласнасці аўтар знаходзіць у сацыяльным вучэнні Каталіцкага Касцёла. Ён вылучае тры аргументы:

1) *кананічны аргумент* – паслухмянасць Богу, пазнанне яго і яго любові немагчымыя без паслухмянасці і пазнання Богага права, а ў сваім Дэкалагі Бог цэлых два прыказання прысвяціў забароне паягальніцтва на прыватную ўласнасць;

2) *аргумент, што вынікае з сутнасці справядлівасці*: справядлівасць, жыць паводле якой, як і іншых цнотаў, ёсць шлях да святасці чалавека, абапіраецца на ўяўленне аб чалавеку як індывідуальнасці, а грамадства як звязаных між сабой праваўладальнікаў, правам каторых адпавядаюць паводле натуральнага парадку пэўныя абавязкі. Такім чынам, “паняцці “маё” і “тваё” знаходзяцца ў ліку найбольш элементарных асноў паняцця справядлівасці. І, адпаведна, гэтыя паняцці ў справах эканамічных наўпрост і няўхільна прыводзяць да прынцыпу прыватнай уласнасці”;

3) *аргумент, які звязаны з развіццём душы*: развіццё душы, яе асвячэнне цесна звязаныя з фарміраваннем розуму і волі чалавека. Адпаведна, грамадствы, у якіх не існуе прыватная ўласнасць, глыбока супярэчныя развіццю волі чалавека, бо парушаюць неабходнасць існавання чалавека ў стане раўнавагі [8].

У апошнім выпадку дэ Алівейра цалкам пагаджаецца з вучэннем Папы Льва XIII, выказаным у энцыкліцы *Regum Novarum*: “Сярод жывых істот толькі ў чалавека ёсць розум, і таму ён мае права валодаць рэчамі не толькі для часовага, нават хвіліннага ўжывання, як валодаюць іншыя істоты, але і трывала, пастаянна ён мае права валодаць не толькі тым, што знішчаецца пры ўжыванні, але і тым, што спа-трэбіцца ў будучыні” [8; 11]. Здабытая шляхам атрымання заробку ці прысабечвання безгаспадарнай маёмасці [6] уласнасць служыць заспакаенню асабістых патрэб. Адпаведна, немагчымасць дбаць і забяспечваць сваю будучыню робяць чалавека безабаронным перад тварам дзяржавы, прыводзяць да дэградацыі яго розуму і волі [8].

Варта яшчэ адзначыць, што ўсе тры найважнейшыя катэгорыі цесна між сабой звязаныя, аб чым пісаў Папа Пій XII: “...першапачатковыя асновы заўжды застаюцца нязменнымі: сям’я і ўласнасць як фундамент забеспячэння быцця” [3, с. 157]. Як прыватная ўласнасць належыць асобе, так яна павінна належыць і чалавеку як кіраўніку сям’і, больш за тое, гэтае права мае большае значэнне з ростам яго абавязкаў: “Бо па святым законе прыроды бацька абавязаны карміць і ўтрымліваць тых, каго ён спарадзіў, сапраўды гэтак жа прырода патрабуе, каб дзеці, якія як бы працягваюць і пашыраюць асобу бацькі, атрымлівалі ад яго ўсё, без чаго яны не змаглі б годна бараніць сябе ад нястачы і галечы ў зменнасных зямнога жыцця. Але бацька можа ажыццявіць усё гэта, толькі валодаючы прыбыткавай уласнасцю, якую вольны перадаць дзецям” [11]. У сваю чаргу што ёсць спадчына, як не дзеянне традыцыі ў межах сям’і. Традыцыя, якая з’яўляецца, хутчэй, паняццем духоўным, “укараноўвае” спадчыну сям’і праз злучэнне з духавым парадкам [1].

Змагаючыся за абарону Традыцыі, Сям’і, Уласнасці контррэвалюцыянер тым самым змагаецца не дзеля вяртання Сярэднявечча, а дзеля рэалізацыі адвечнага парадку, для якога характэрны наступныя рысы:

- глыбокая пашана правоў Касцёла і папства, а таксама максімальная сакралізацыя змянога жыцця ў апазіцыі да свецкасці, міжканфесійнасці, атэізму і іх наступстваў;
- дух натуральнай іерархіі, які пануе ўва ўсіх аспектах грамадства і дзяржавы, культуры і жыцця, у апазіцыі да эгалітарызму;
- актыўнасць у змаганні са злом у апазіцыі да ліберальнай метафізікі Рэвалюцыі, а таксама яе памкнення да свабоднага панавання зла і яго абароны [9, с. 86].

Пытанне лепшай формы кіравання не з’яўляецца прынцыповым для дэ Алівейры. У дадзеным пытанні ён выступае ў некаторай апазіцыі да вучэння II Ватыканскага Сабору, калі, спасылаючыся на Папу Льва XIII, адзначае, што крытэрыем існавання формы кіравання ёсць “агульнае дабро” [9, с. 32], і гэты супольны дабрабыт можа быць забяспечаны, як сведчыць Сярэднявечча, рознымі арыстакратычнымі палітычнымі формамі, як манархіямі, так і рэспублікамі, кшталту Венецыі, ці нават не манархічнымі і не арыстакратычнымі формамі, як швейцарскія кантоны ці нямецкія вольныя месцы. “Усе дадзеныя формы кіравання суіснавалі спакойна, бо разумелі легітымнае адрозненне ў формах урада, звязанае з абставінамі часу, месца і інш.” [8].

Рэвалюцыя прынцыпова адмаўляе ў легітымнасці іншым формам кіравання, акрамя дэмагагічнай дэмакратыі, высоўваючы ім абвінавачванне ў сутнаснай несправядлівасці і нялюдскасці [8]. Хаця менавіта ва ўмовах той жа манархіі жыццё было ў найбольшай ступені сфарміравана паводле хрысціянскай дактрыны, з якой вальчаць сёння антыкатоліцкія буржуазна-ліберальныя рэспублікі [3, с. 25].

Разважаючы пра палітычныя формы кіравання, дэ Алівейра не абмінае і актуальнае для кансерватыўнай думкі XX стагоддзя пытанне дыктатуры. Як і Даноса Картэс ці Карл Шмітт, аўтар лічыць дыктатуру інструментам, які праз усемагутнасць дзяржавы ды канцэнтрацыю дзяржаўнай улады ў руках адной асобы можа быць выкарыстаны як дзеля рэвалюцыйных, так і контррэвалюцыйных мэт. У апошнім выпадку яна мае права на існаванне і павінна адпавядаць наступным умовам:

- дыктатура павінна прыпыніць дзеянне права, якім злоўжывалі “кепскія элементы”, дзеля аховы парадку, а не дзеля яго падрыву;
- дыктатура павінна быць часовай і рыхтаваць умовы, якія дадуць магчымасць як мага хутчэй аднавіць парадак і нармальны лад жыцця;
- дыктатура павінна быць контррэвалюцыйнай па духу [9, с. 35 – 36].

У адрозненне ад контррэвалюцыйнай, рэвалюцыйная дыктатура імкнецца да самазахавання, дзеля чаго яна парушае натуральныя правы і становіцца татальнай. Для сваёй мэты яна разбівае і сямейнае жыццё, ліквідуе сацыяльнае іерархію, узбуджае натоўп утапічнымі ідэямі, падпарадкоўвае жыццё чалавека і сацыяльных груп дзяржаве. Тыповым прыкладам такой дыктатуры, на думку аўтара, быў гітлерызм [9, с. 36]. Пры гэтым дэ Алівейра адзначае, што нават кансерватыўная дыктатура – гэта зусім не выключны сродак дзеля перамогі Контррэвалюцыі, як думае шмат хто, але толькі адзін з мажлівых сродкаў. Асноўнымі ж сродкамі барацьбы павінны быць “тэлебачанне, радыё, прэса і рацыянальная, эфектыўная і бліскучая рэклама... Нароўні з гэтым эфектыўна служыць на карысць Контррэвалюцыі, а можа і болей, могуць: кніга, трыбуна альбо кафедра ўніверсітэта” [9, с. 97 – 98]. Дададзеным формам змагання ён і прысвяціў усё сваё жыццё.

Высновы. Бескампраміснасць у змаганні з праявамі рэвалюцыі, яе апісанне на падмурку цэласнага светапогляду, пабудаванага на падмурку хрысціянскай веры і сацыяльнага вучэння Каталіцкага Касцёла, сталі тымі прычынамі, якія зрабілі погляды прафесара Плініё Карэа дэ Алівейры папулярнымі сярод антаганістаў ліберальна-дэмакратычнай масавізацыі грамадства, а яго асобу, асобу “апостала контррэвалюцыі” [3, с. XIV], узорам інтэлектуальнай барацьбы для кансерватыўнай акадэмічнай моладзі.

ЛІТАРАТУРА

1. Bartyzel, Jacek. Plinio Corrêa de Oliveira a inni “doktorzy” Kontrewolucji: wykład / Jacek Bartyzel // Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi i Instytut im. ks. Piotra Skargi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.piotrskarga.pl/plinio-correa-de-oliveira-a-inni-rdquo-doktorzy-rdquo-kontrewolucji,6284,i.html>. – Date of access: 25.09.2012.
2. Blain, John. Plinio Corrêa de Oliveira: His Early Years / John Blain // The American Society for the Defense of Tradition, Family and Property [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.tfp.org/tfp-home/plinio-correa-de-oliveira/plinio-correa-de-oliveira-his-early-years.html>. – Date of access: 25.10.2012.
3. Mattei, Roberto De. Krzyżowiec XX wieku – Plinio Corrêa de Oliveira / Roberto De Mattei; przekład: Jerzy Wolak. – Kraków: Instytut im. Ks. Piotra Skargi, 2004. – 306 s.

4. Mattei, Roberto De. Plinio Corrêa de Oliveira / Roberto De Mattei // Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi i Instytut im. ks. Piotra Skargi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.piotrskarga.pl/o-nas,10122,1.html>. – Date of access: 25.09.2012.
5. Oliveira, Plinio Corrêa de. Autoportret filozoficzny / Plinio Corrêa de Oliveira // Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi i Instytut im. ks. Piotra Skargi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.piotrskarga.pl/ps,632,29,0,1,I,informacje.html?nrs=1>. – Date of access: 25.09.2012.
6. Oliveira, Plinio Corrêa de. Private Property / Plinio Corrêa de Oliveira // The American Society for the Defense of Tradition, Family and Property [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.tfp.org/tfp-home/plinio-correa-de-oliveira/private-property.html>. – Date of access: 25.09.2012.
7. Oliveira, Plinio Corrêa de. TFP: Tradition / Plinio Corrêa de Oliveira // The American Society for the Defense of Tradition, Family and Property [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.tfp.org/tfp-home/plinio-correa-de-oliveira/tfp-tradition.html>. – Date of access: 25.09.2012.
8. Oliveira, Plinio Corrêa de. Wolność Kościoła w państwie komunistycznym / Plinio Corrêa de Oliveira // Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi i Instytut im. ks. Piotra Skargi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.piotrskarga.pl/wolnosc-kosciola-w-panstwie-komunistycznym,173,i.html>. – Date of access: 25.09.2012.
9. Алівейра, Плініє Карэа дэ. Рэвалюцыя і Контррэвалюцыя / Плініє Карэа дэ Алівейра; перакл. з польск. мовы, рэд., аўтар прадмовы: А. Стральцоў-Карвацкі]. – Вільна [Вільнюс]: Sociedade de Defesa da Tradição. 2007. – 180 с.
10. Лев XIII. Immortale Dei. О христианском устройении государств / Лев XIII // Una Voce Russia [Electronic resource]. – Mode of access: http://unavoce.ru/library/immortale_dei.html. – Date of access: 25.09.2012.
11. Лев XIII. Rerum novarum. О положении трудящихся / Лев XIII // Una Voce Russia [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.unavoce.ru/library/rerum_novarum.html. – Date of access: 25.09.2012.

Пасьмуніў 28.09.2012

PLINIO CORREA DE OLIVEIRA'S COUNTERREVOLUTIONARY POLITICAL DOCTRINE

D. SHCHERBIK

The article studies political doctrine of prof. Plinio Corrêa de Oliveira, who is one of the most prominent anti-revolutionary thinkers of the twentieth century, the founder of the International Network of Catholic traditionalists "The Society for Tradition, Family, Property". The publication describes the main biographical facts about the thinker, lists his basic political works. Special attention is paid to his programme book "Revolution and Counter-Revolution". This paper explores the philosophical foundations of the concept, reveals the influence of the social doctrine of the Catholic Church on the doctrine of de Oliveira about revolution and counter-revolution. In this paper we study characteristics of his understanding of the most important categories for his concept such as "tradition", "property", "family", "order", "revolution", "counter-revolutionaries" and their relationship. Particular attention is given to the author's conception of the dynamics of the revolutionary process in western society from the decline of the Middle Ages to the present.